

Beste,

Voor u ligt het pakket maatregelenfiches van de Koesterburencampagne. Deze fiches bieden u een helpende hand bij het uitstippelen van acties en initiatieven voor de unieke biodiversiteit van de gemeente. Hierbij worden de verschillende leefgebieden in een gemeente gekoppeld aan hun specifieke prioritaire soorten of koesterburen.

De maatregelenfiches werden opgesteld door de Provincie Vlaams-Brabant in samenwerking met het team Natuur, Land en Water van het studiebureau Grontmij. Het project werd met raad en daad ondersteund door de stuurgroep waarin de Vlaams-Brabantse Regionale Landschappen, het Agentschap voor Natuur en Bos, Natuurpunt/Brakona, de Vrienden van Meerdaalwoud en Heverleebos, de Natuurstudiegroep en de Vlaamse Landmaatschappij vertegenwoordigd waren.

Deze actie kadert binnen het project SOLABIO Soorten en Landschappen als dragers voor biodiversiteit medegefinancierd door het Europees programma Interreg IVA voor de grensregio Vlaanderen-Nederland

Europese Unie

Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling

Europa investeert in uw regio

PROVINCIE
VLAAMS • BRABANT

Een uitgave van

Provincie Vlaams-Brabant
Provincieplein 1
3010 Leuven

Redactie

Grete De Maeyer, begeleidend ambtenaar (Provincie Vlaams-Brabant)
Ireen Librecht (Provincie Vlaams-Brabant)
Griet Nijs (Brakona)
Rebecca Devlaeminck (Grontmij)
Dirk Criel (Grontmij)
Paul Durinck (Grontmij)
Els Van den Balck (Grontmij)
Koen Maes (Grontmij)
Berten David (Grontmij)
Arne Maes (Grontmij)
Piet De Rycke (Grontmij)
Thomas Telen (Grontmij)
Bert Meskens (Grontmij)
Kris Van de Walle (Grontmij)
Dimitri Verbeke (stagiair Grontmij)

Stuurgroep

Annabel Pennings (Regionaal Landschap Dijleland)
Joachim Lambrechts (Regionaal Landschap Zuid-Hageland)
Koen De Rijck (Regionaal Landschap Zenne, Zuun en Zoniën)
Lies Heirman (Regionaal Landschap Groene Corridor)
Myriam Kumpen (Regionaal Landschap Dijleland)
Nobby Thijs (Regionaal Landschap Noord-Hageland)
Tinne Cockx (Regionaal Landschap Noord-Hageland)
Chris Van Liefferinge (Agentschap voor Natuur en Bos Vlaams-Brabant)
Etienne Meert (Agentschap voor Natuur en Bos Vlaams-Brabant)
Griet Nijs (Brakona)
Luc Vervoort (Natuurpunt Oost-Brabant)
Wim Verheyen (Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud)
Bart Creemers (Natuurstudiegroep)
Roald Steeno (Vlaamse Landmaatschappij)
Robin Guelinckx (INBO)
Inge Beyens (Provincie Vlaams-Brabant)
Dirk Buysse (Provincie Vlaams-Brabant)

INHOUDSOPGAVE

0. Leeswijzer maatregelenfiches

1. Inleidende fiches

1.1. Legende

1.2. Stappenplannen

1.2.1. Toelichting bij de stappenplannen

1.2.2. Schema stappenplan

1.2.2.1. Schema Stappenplan 1. Omvormingmaatregelen

1.2.2.2. Schema Stappenplan 2. Beheermaatregelen

1.2.3. Duiding stappenplannen

1.2.3.1. Duiding Stappenplan 1. Omvormingmaatregelen

1.2.3.2. Duiding Stappenplan 2. Beheermaatregelen

1.3. Landschapsbeelden

1.3.1. Landschapsbeeld akkergebied

1.3.2. Landschapsbeeld bosrijk gebied

1.3.3. Landschapsbeeld kleinschalig landschap met waterloop

1.3.4. Landschapsbeeld urbaan gebied

1.3.5. Landschapsbeeld waterrijk gebied

2. Gemeentefiche

3. Fiches leefgebied en soorten

3.1. Waterlopen H1

3.2. Akkers H2

3.3. Poelen, plassen en moerassen H3

3.4. Graslanden H4

3.5. Bermen en verstoorde gronden H5

3.6. Heide H6

3.7. Bossen H7

3.8. Broekbossen H8

3.9. Ruigten en struwelen H9

3.10. Urbaan gebied H10

3.11. Hagen en houtkanten H11

3.12. Parklandschap en bomenrijen H12

4. Indicatorenmonitoring

5. Bijlagen

5.1. Ecologische begrippen

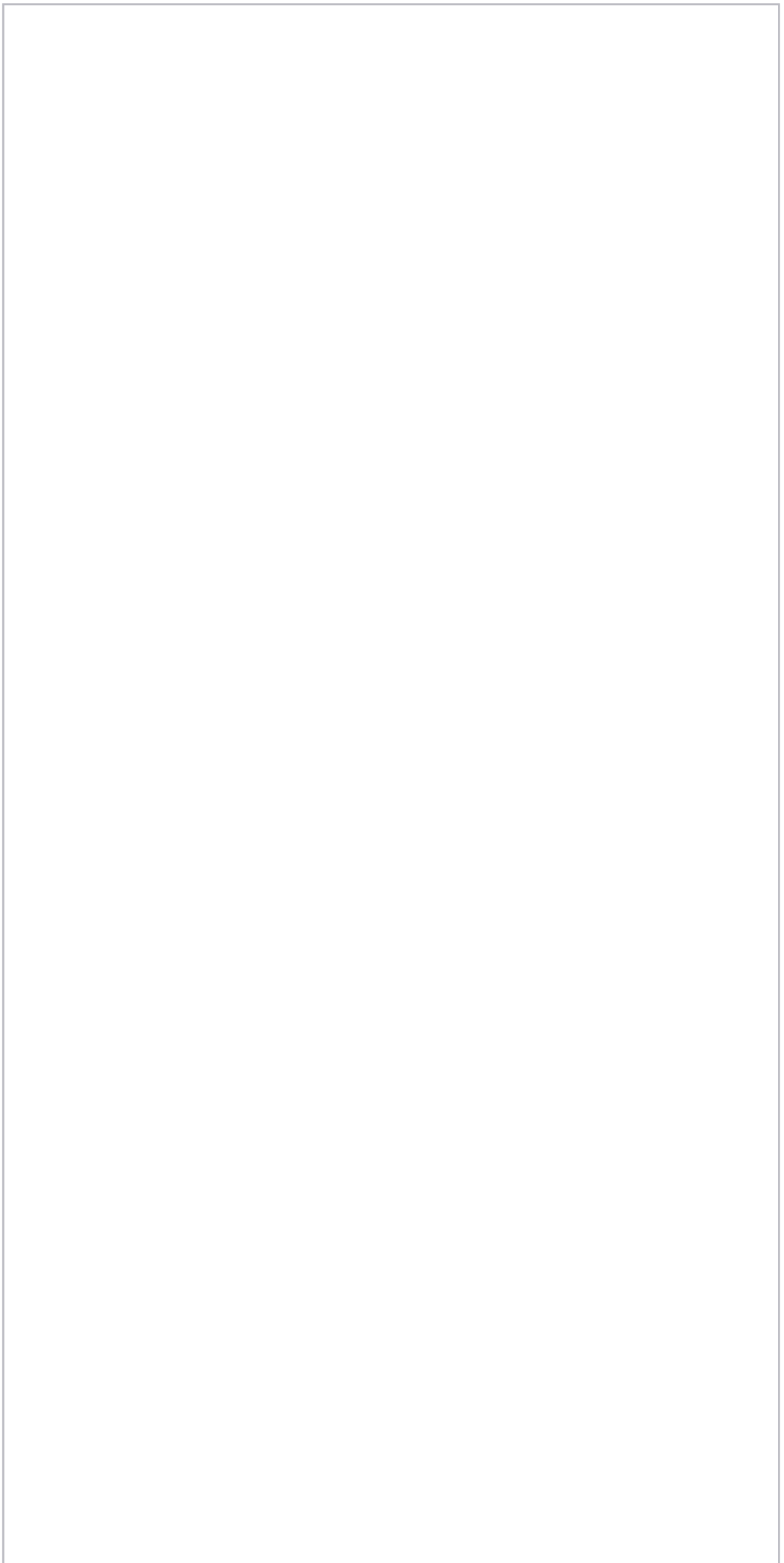
5.2. Beleids- en planningscontext

5.3. Financieringsmogelijkheden

5.3.1. Schematisch overzicht financieringsmogelijkheden

5.4. Contactpersonen

LEESWIJZER
MAATREGELENFICHES

LEESWIJZER MAATREGELENFICHES

Het pakket maatregelenfiches is opgebouwd uit 6 delen:

1. In de inleiding vind je een toelichting bij het 'hoe' van de maatregelenfiches. Aan de hand van stappenplannen en landschapsbeelden biedt het je een uitleg hoe de fiches te gebruiken, verduidelijkt methodes en toont waar je hulp, ondersteuning en informatie kunt vinden.
2. De gemeentefiche biedt je basisinformatie over de biodiversiteit in uw gemeente. Het toont welke de te koesteren ecologische waarden de gemeente rijk is.
3. De leefgebiedenfiches vormen het meest uitgebreide deel binnen de maatregelenfiches. De 12 onderscheiden leefgebieden worden er beschreven. De maatregelen om de biodiversiteit in deze leefgebieden te ondersteunen worden er aangegeven.
4. Jouw gemeente of vereniging ontvangt een pakket van soortenfiches van de koesterburen die voor jouw gemeente geselecteerd zijn. In deze fiches vind je basisinformatie om deze soorten te leren kennen en te ondersteunen.
5. De fiche indicatorenmonitoring geeft uitleg bij de onderzoeksvragen en methodes om de effectiviteit van de genomen acties en initiatieven te beoordelen.
6. Tenslotte vind je in de bijlagen nuttige informatie die u bij het opzetten en plannen van acties kan gebruiken.

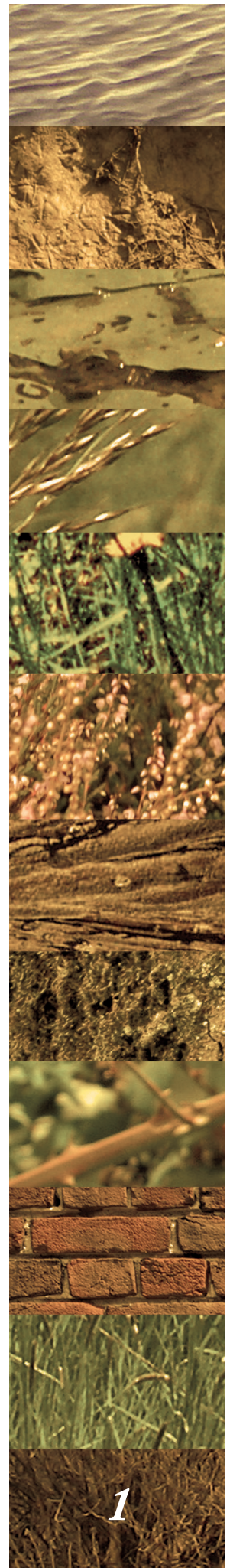
Inleidende fiches

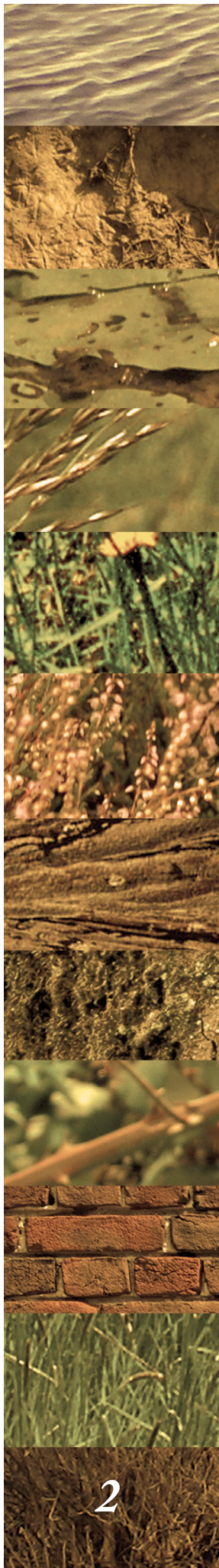
De inleidende fiches situeren het gebruik van het pakket maatregelenfiches. Een legende geeft de betekenis weer van de symbolen die binnen de fiches gebruikt worden. Aan de hand van stappenplannen wordt geduid welke stappen je best doorloopt om een actie of initiatief voor een koesterbuur op touw te zetten. De stappenplannen zijn op de praktijk gericht. Je vindt er de te beantwoorden vragen bij de voorbereiding, uitvoering en nazorg van acties. Om dit te illustreren, worden de stappenplannen ingevuld aan de hand van een hypothetisch voorbeeld.

Verdere inspiratie kan je putten uit de landschapsbeelden. Volgens een 'voor- en na-principe' stellen zij duurzame ontwikkelingsmogelijkheden van een landschap voor. Een hypothetische uitgangssituatie wordt door middel van haalbare maatregelen opgewaardeerd tot een gebied dat meer kansen biedt voor de typische biodiversiteit van dit landschap. De maatregelen krijgen telkens een code dat verwijst naar de nummers in de maatregelenfiches. De code bestaat uit een letter en twee cijfers. De letter verwijst naar een maatregel op niveau leefgebied (H) of niveau soort (S), het eerste cijfer naar het nummer van het leefgebied of de soort, het tweede cijfer naar het nummer van de maatregel voor dat leefgebied of die soort.

Gemeentefiche

Voor de 65 gemeenten in de provincie Vlaams-Brabant werd een gemeentefiche opgemaakt. Deze fiche omvat relevante administratieve gegevens en een beknopte landschapsbeschrijving in grote lijnen, met onder meer de belangrijkste ecologische elementen in de gemeente. Deze beschrijving werd opgesteld, gebruik makend van volgend bronnenmateriaal: de beschrijving van de Biologische Waarderingskaart (kaartbladen 23 en 31-39), de Ecosysteemvisie Brabants Plateau (Wouters, 2003 in opdracht van Vlaamse Landmaatschappij Afdeling Diest), de Landschapsatlas, de websites van Natuurpunt, Natuurstudiegroep Dijleland, Natuurpunt Oost-Brabant, Natuurpunt Velp-Mene, Natuurpunt Leuven en de gemeentelijke structuurplannen en milieubeleidsplannen. Bij elke gemeentefiche hoort een tabel met opsomming van de gemeentelijke koesterburen, de voor deze koesterburen relevante leefgebieden en de maatregelen die ter ondersteuning van de koesterbuur genomen kunnen worden. Daarnaast wordt de gemeentefiche begeleid door een kaart met een indicatieve aanduiding van potentiële actiegebieden.

Leefgebiedenfiche

Voor de verschillende leefgebieden werd een fiche uitgewerkt. Op deze fiche worden de verschillende subtypes aangeduid. Elk subtype krijgt een kleurencode. Deze kleuren komen terug bij de beschrijving van de belangrijkste abiotische en biotische kenmerken en op de kaart met situering van de leefgebieden in de provincie. De belangrijkste koesterburen per leefgebied worden opgesomd. Een belangrijk onderdeel vormt het beheer dat noodzakelijk is om de kwaliteit van het leefgebied en de eraan gebonden soorten optimaal te ontwikkelen. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de omvormingsmaatregelen en de beheermaatregelen. Wie meer informatie wil over de opgesomde relevante elementen uit de beleids- en planningscontext of wie contactgegevens wil van de adviserende instanties, vindt deze terug in de betreffende fiches. Tenslotte omvat de leefgebiedenfiche een (niet-limitatieve) opsomming van relevante literatuurbronnen, websites en een aantal interessante referentieprojecten in de provincie Vlaams-Brabant.

Soortenfiche

Een eerste kennismaking met de soort gebeurt aan de hand van de kopfoto. Elke soort werd toegewezen aan een hoofdleeftgebied. De marge van elke soortenfiche verwijst naar dit hoofdleeftgebied. Door middel van symbolen worden de beschermingsstatus en belangrijkste leefgebieden weergegeven. De betekenis van deze symbolen vind je terug in de legende die opgenomen is bij deze leeswijzer. De fiche omvat eveneens een bondige beschrijving van de soort, van zijn ecologie en van de bedreigingen, knel- en aandachtspunten waar deze mee te kampen heeft. Het voorkomen van de soort in de provincie Vlaams-Brabant wordt gesitueerd aan de hand van een verspreidingskaart.

Soortengroep	Databank	Periode van de inventarisatiegegevens
Zoogdieren	Zoogdierenwerkgroep	1987-2009
Dagvlinders	Vlinderdatabank INBO	1998-2008
Paddenstoelen	Databank Paddenstoelenatlas Vlaams-Brabant	1963-2009
Hogere planten	Floradatabank	
Korstmossen	Korstmossendatabank Natuurpunt Studie met aanvulling Dries Van Den Broeck (pers. med)	2006-2007
Broedvogels	Broedvogelatlas	2000-2003
Amfibieën en reptielen	HYLA databank	1986-2009
Spinnen	ARABEL	
Sprinkhanen en krekels	SALTABEL	1800-2007
Huis- en Boerenzwaluw	zwaluwen in nesten (telactie)	2009
Vissen	VIS-databank	

De verspreidingskaarten werden opgesteld op basis van inventarisatiegegevens van bovenstaande databanken.

De gegevens van alle soortengroepen werden aangevuld met de gegevens beschikbaar uit Waarnemingen.be tot 18-06-2009. Voor de broedvogels werden enkel de waarnemingen meegenomen die binnen de mogelijke broedperiode vielen.

Een groot deel van de fiche wordt ingenomen door maatregelen of acties die mogelijk zijn om de soort te behouden, te beschermen of aan te trekken. Deze maatregelen omvatten zowel maatregelen voor het leefgebied van de soort als soortspecifieke maatregelen. Elke maatregel heeft een code uit een letter en twee cijfers. De letter verwijst naar een maatregel op niveau leefgebied (H) of niveau soort (S), het eerste cijfer naar het nummer van het leefgebied of de soort, het tweede cijfer naar het nummer van de maatregel voor dat leefgebied of die soort.

Financierings- en ondersteuningsmogelijkheden en lopende initiatieven in de provincie Vlaams-Brabant worden aangehaald. Meer informatie hierover kun je in de betreffende bijlage terug vinden. In de soortenfiche vind je eveneens de meest courante methode om de soort op te volgen en de evolutie ervan te evalueren. Verder omvat de fiche een (niet-limitatieve) opsomming van relevante literatuurbronnen en websites. Tenslotte vind je een verwijzing naar de organisatie of experts waar u verdere informatie over de soort in kunt winnen. Hun contactgegevens vindt u in de bijlagen.

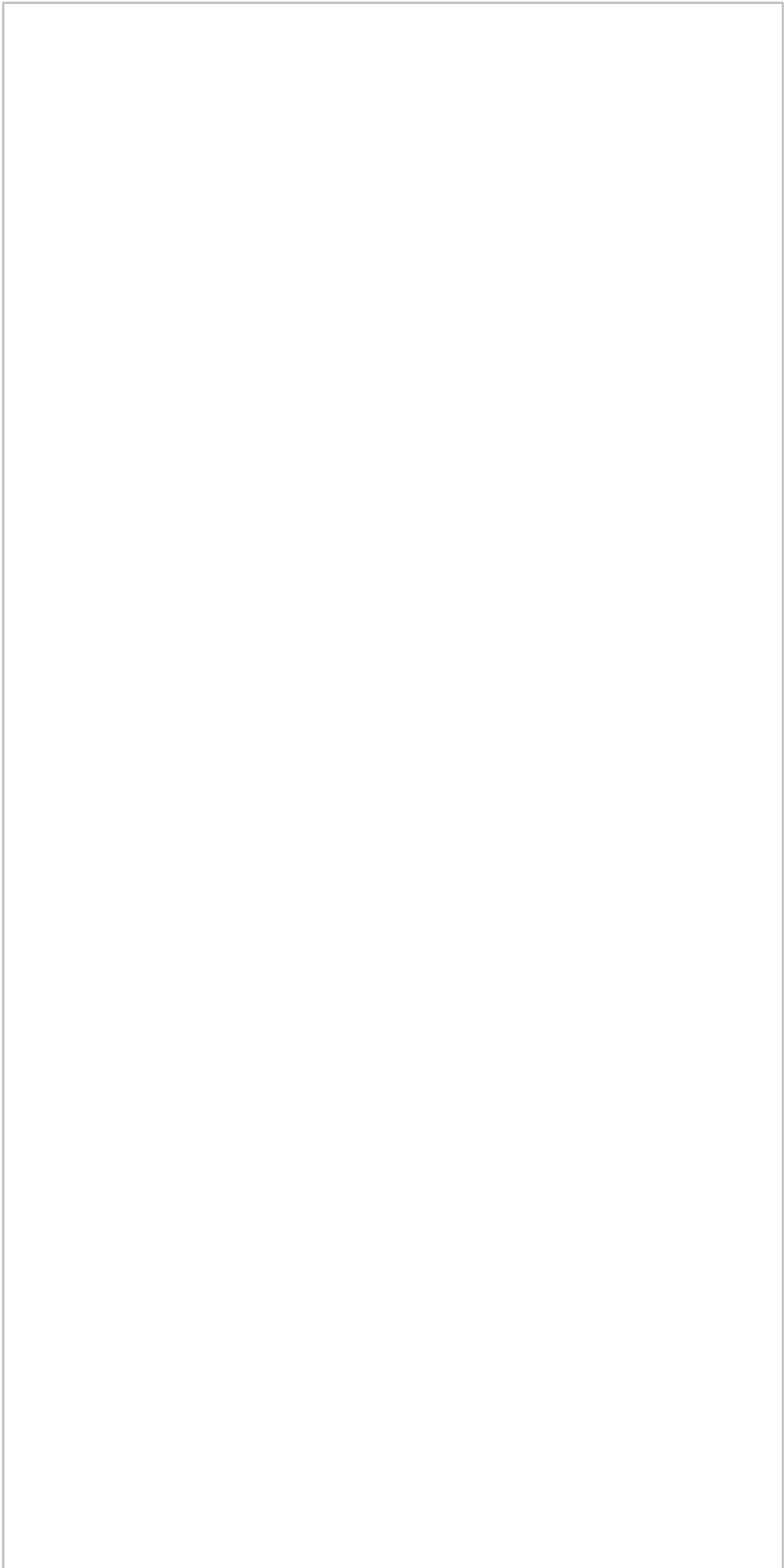
Fiche indicatorenmonitoring

Voor zowel de basismonitoring die van toepassing is op alle gebieden als voor de vervolgmogelijkheden wordt de onderzoeksvraag beschreven (welke items onderzoeken we?) als de meest courante methodes (hoe beschrijven?). Hierbij wordt beknopt de werkwijze weergegeven. Ook het belang van losse waarnemingen is relevant. Zoals bij alle fiches, is ook hier de verwijzing naar relevante informatiebronnen een belangrijk item.

Bijlagen

Indien je meer duiding zoekt over gebruikte termen, meer informatie wil over de aangehaalde financieringsmogelijkheden en lopende initiatieven, een woordje uitleg zoekt over het relevante juridische kader of contactgegevens van diverse instanties en experts zoekt, vindt u deze terug in de bijlagen.

LEGENDE

Beschermingsstatus

Rode lijstcategorieën	/ ? N A K Z B U
	Met verdwijning/uitsterven bedreigd Bedreigd Zeldzaam Kwetsbaar Achteruitgaand Momenteel niet bedreigd Onvoldoende gekend Niet opgenomen/Criteria niet van toepassing
Beschermingsstatus	ja nee
Habitatrichtlijnsoort	II IV V bijlage 2 bijlage 4 bijlage 5
Vogelrichtlijnsoort	ja nee

BELANGRIJKE LEEFGEBIEDEN

- H1 waterlopen
- H2 akkers
- H3 poelen, plassen en moerassen
- H4 graslanden
- H5 bermen en verstoorde gronden
- H6 heide
- H7 bossen
- H8 broekbossen
- H9 ruigten en struwelen
- H10 urbaan gebied
- H11 hagen en houtkanten
- H12 parklandschap en bomenrijen

BWK LEEFGEBIEDEN

- 2 - Akkers
- 3 - Poelen, plassen en moerassen
- 4 - Graslanden
- 5 - Bermen en verstoorde gronden
- 6 - Heide
- 7 - Bossen
- 8 - Broekbossen
- 9 - Ruigten en struwelen
- 10 - Urbaan gebied
- 11 - Hagen en houtkanten
- 12 - Parklandschap en bomenrijen

